

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA

JĘZYK POLSKI

ETAP GIMNAZJUM

Podstawa prawna:

Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 roku (Dz. U. Z 2015 r. poz. 2156 oraz z 2016 r. poz. 35, 64, 195, 668 i 1010).

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych

**PROCEDURY WYSTAWIANIA OCEN
w PRZEDMIOTOWYM SYSTEMIE OCENIANIA z JĘZYKA POLSKIEGO**

1. Cele oceniania osiągnięć uczniów na lekcjach języka polskiego

Celem oceniania jest gromadzenie informacji na temat postępów ucznia w zakresie:

- znajomości dziedzictwa literackiego i kulturowego,
- rozumienia tradycji narodowej i europejskiej,
- interpretacji dzieł literackich i malarskich,
- rozpoznawania i hierarchizowania wartości w omawianych dziełach literatury,
- znajomości zagadnień z nauki o języku, ortografii.

Wobec uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnym i dostosowuje się wymagania w następujący sposób:

- uczniowie mający opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej zawierającą informację o dysgrafii, dysortografii i dysleksji nie otrzymują oceny z dyktanda,

- przy ocenie wypowiedzi pisemnych ww. uczniów nauczyciel bierze pod uwagę przede wszystkim wartość merytoryczną wypowiedzi oraz formę językową,

- przy ocenie wypowiedzi pisemnych uczniów posiadających opinię poradni o dysgrafii nie bierze się pod uwagę czytelności i estetyki pisma. Uczniowie ci prace pisemne domowe mogą pisać na komputerze.

Ocenianie pełni funkcję diagnostyczną oraz klasyfikacyjną i ma następujące cele dydaktyczne:

- poinformowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i jego postępach w tym zakresie;
- pomoc uczniowi w rozwoju jego uzdolnień i zainteresowań;
- motywowanie ucznia do dalszych postępów w nauce;
- dostarczenie rodzicom (prawnym opiekunom) i nauczycielom informacji o postępach, trudnościach w nauce oraz specjalnych uzdolnieniach ucznia;
- umożliwienie nauczycielom doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej.

2. Rodzaje aktywności ucznia podlegające ocenianiu

Przedmiotem oceniania są wiadomości, umiejętności oraz postawy ucznia na lekcjach języka polskiego, a zwłaszcza:

- prace klasowe obejmujące większy zakres omawianego materiału testy sprawdzające wiadomości, znajomość lektur itp.
- sprawdzian pisemny (obejmuje dział programowy i trwa co najmniej 1 godzinę lekcyjną),
- wypowiedzi ustne,
- aktywność na lekcji (udział w dyskusji, propozycje interpretacyjne, etyka i kultura wypowiedzi),
- praca ucznia na lekcji,
- prezentacje w klasie (referaty, recytacje, efekty własnych działań twórczych, projekty),
- praca w grupie,
- wykonywanie zadań domowych,
- wykonywanie dodatkowych zadań samodzielnie przez ucznia, konkursy przedmiotowe,
- sprawdziany ortograficzne i interpunkcyjne.

3. Sposoby sprawdzania postępów ucznia

W celu oceniania postępów ucznia stosuje się następujące sposoby sprawdzania wiadomości i umiejętności;

- a) prace klasowe (co najmniej dwie w semestrze spośród niżej wymienionych)
- b) wypracowanie będące dłuższą samodzielną wypowiedzią o różnym charakterze, np. charakterystyka, opowiadanie, rozprawka, recenzja i inne testy,
- c) sprawdzian wiedzy o języku,
- d) pisemne prace domowe,
- e) wypowiedzi ustne na zadany temat dotyczące omawianych tekstów literackich, zjawisk kulturowych,
- f) inne sposoby, np.: prace stylistyczne i notatki, referaty, prezentacje wyszukanych i opracowanych materiałów źródłowych, głos w dyskusji, recytacja utworów literackich i udział w przedstawieniach teatralnych organizowanych na terenie szkoły.

4. Zasady oceniania uczniów:

- a) ocena klasyfikacyjna nie jest średnią arytmetyczną ocen, oceny cząstkowe mają różną wagę,
- b) podstawą do klasyfikacji jest uzyskanie co najmniej czterech ocen cząstkowych z różnych rodzajów aktywności,
- c) uczeń ma możliwość poprawy oceny ze sprawdzianu pisemnego w ciągu 2 tygodni od oddania prac przez nauczyciela. Ocena z poprawy dopisywana jest za oceną uzyskaną poprzednio.
- d) W ciągu semestru uczeń ma prawo do dwukrotnego zgłoszenia nieprzygotowania do zajęć (przed lekcją).
- e) umyślna nieobecność na lekcji, na której był przeprowadzony sprawdzian, powoduje wystawienie uczniowi oceny niedostatecznej,
- f) e)nieobecność usprawiedliwiona powoduje konieczność zaliczenia treści, których dotyczył sprawdzian, w terminie uzgodnionym z nauczycielem; niedotrzymanie ustalonego terminu zaliczenia powoduje również wystawienie uczniowi oceny niedostatecznej,
- g) do obowiązków ucznia należy:
 - oddawanie domowych prac pisemnych w określonym terminie
 - aktywna postawa na lekcjach, prezentowanie własnych wniosków
 - odpowiednia znajomość lektur, tekstów literackich
- h) 50% nieusprawiedliwionych nieobecności na lekcjach kwalifikuje ucznia do egzaminu klasyfikującego,
- i) termin sprawdzianu nauczyciel podaje z tygodniowym wyprzedzeniem,
- j) prace klasowe uczniów znajdują się w szkole i udostępniane są uczniom i rodzicom do wglądu.

5. Sposoby informowania uczniów:

- a) na pierwszej godzinie lekcyjnej nauczyciel zapoznaje uczniów z PSO,
- b) wymagania na poszczególne oceny udostępnione są wszystkim uczniom na stronie internetowej szkoły,
- c) oceny są jawne (dla danego ucznia i jego rodziców/opiekunów prawnych), oparte o opracowane kryteria,
- d) sprawdziany przechowywane są w szkole do końca danego roku szkolnego.

6. Sposoby korygowania niepowodzeń szkolnych i podnoszenia osiągnięć uczniów:

- a) uczeń może systematycznie, na bieżąco poprawić ocenę niedostateczną – zgodnie z WSO (praca klasowa w ciągu dwóch tygodni),
- b) uczniowie mogą uzupełniać braki z przedmiotu w ramach konsultacji z nauczycielem,
- c) uczniowie mogą być nieprzygotowani 2 razy w semestrze ; 2 razy mogą też zgłosić brak zadania,
- d) obowiązkiem każdego ucznia jest prowadzenie zeszytu przedmiotowego oraz posiadanie na lekcji podręcznika.

7. Obniżenie wymagań edukacyjnych:

W przypadku stwierdzonej dysleksji rozwojowej uczniowie na zajęciach z języka polskiego mogą:

- a) mieć wydłużony czas na sprawdzianach,
- b) nie muszą głośno czytać np. poleceń do zadań w klasie, aby nie stwarzać sytuacji stresujących dziecku,
- c) wymagania merytoryczne co do oceny pracy pisemnej są ogólne, takie same jak dla innych uczniów, natomiast sprawdzenie pracy może być niekonwencjonalne, np. jeśli nauczyciel nie może odczytać pracy ucznia (pismo mało czytelne), może poprosić go, aby uczynił to sam, lub odpytać ustnie z tego zakresu materiału,
- d) uczeń może pisać prace domowe (referat, wypracowanie) na komputerze, lub drukowanymi literami (dysgrafia),
- e) uczeń ma prawo do dłuższego oczekiwania na odpowiedź po zadaniu pytania,
- f) uczeń ma prawo do uzyskania prostych wskazówek (1-2 kroki), oraz może poprosić by nauczyciel powtórzył pytanie w celu sprawdzenia, czy je dobrze zrozumiał,
- g) dziecko z dysortografią jest oceniane przede wszystkim na podstawie odpowiedzi ustnych, a jego prace pisemne ze względu na treść, kompozycję i styl.

W stosunku do dzieci z dysfunkcjami należy:

- stosować wiele pochwał jako czynnik motywujący,
- nie porównywać wyników pracy dziecka z wynikami innych uczniów, z jego poprzednikami.

8. Wymagania na poszczególne oceny

Poziomy wymagań mają układ hierarchiczny.

OCENA CELUJĄCA

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, którego wiedza i umiejętności znacznie wykraczają poza obowiązujący program nauczania. Ponadto:
twórczo oraz samodzielnie rozwija własne uzdolnienia i zamiłowania,

proponuje rozwiązania oryginalne, wykraczające poza materiał programowy, bezbłędnie wypowiada się ustnie i pisemnie – jego wypowiedzi cechują się dojrzałością myślową,

potrafi krytycznie ustosunkować się do językowej, literackiej i kulturowej rzeczywistości,

bierze udział w konkursach literackich, ortograficznych, językowych, osiąga w nich sukcesy,

podejmuje działalność literacką lub kulturalną w różnych formach szkolnych, prezentuje wysoki poziom merytoryczny i artystyczny.

OCENA BARDZO DOBRA

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności przewidzianych programem nauczania.

Kształcenie językowe i literackie

Sprawnie posługuje się w wypowiedziach różnorodnymi środkami językowymi (leksykalnymi, składniami), słownictwem o zabarwieniu emocjonalnym, konstruuje wypowiedź zgodną z tematem, posługuje się poprawną polszczyzną, unika powtórzeń.

Biegle dokonuje przekształceń tekstu literackiego (streszczenie, sprawozdanie, opis, opowiadanie).

Redaguje charakterystykę postaci, charakterystykę porównawczą, używając słownictwa nazywającego uczucia, stany psychiczne i reakcje zewnętrzne, umiejętnie wprowadza cytaty z utworu literackiego, w sposób samodzielny i wszechstronny dokonuje oceny prezentowanego bohatera.

Dokonuje opisu sytuacji na podstawie lektury, a także wydarzeń, sytuacji rzeczywistych.

Opisuje zjawiska przyrodnicze, krajobraz, wzbogaca wypowiedź różnorodnymi środkami artystycznego wyrazu.

Redaguje sprawozdanie przebiegu fikcyjnego lub rzeczywistego wydarzenia, świadomie stosując składnie typu informacyjnego.

Redaguje recenzje w formie artykułu do gazetki.

Porządkuje argumenty, sporządza plan kompozycyjny rozprawki, redaguje rozprawkę.

Redaguje list połączony z innymi formami wypowiedzi do różnych adresatów.

Redaguje protokół z dyskusji.

Jest świadomym odbiorcą dzieła literackiego, filmowego czy telewizyjnego, porównuje dramat z realizacją telewizyjną, powieść z jej adaptacją filmową.

Bezbłędnie dokonuje analizy utworu epickiego, wskazuje elementy świata przedstawionego, typ narracji, określa bohaterów na podstawie języka, jakim się posługuje, wyodrębnia akcję, fabułę, epizody, wątki.

Wskazuje w tekście środki językowe właściwe dla funkcji wypowiedzi (zwroty do adresata, pytania retoryczne, grzecznościowe, argumentowanie).

Wskazuje w opowiadaniu opisy, określa ich funkcję, rozpoznaje środki językowe służące wyrażaniu uczuć i nastroju w opisach.

Analizuje i interpretuje utwór liryczny, określa typ liryki, rodzaj podmiotu lirycznego.

Zna typ narracji, komizm i jego rodzaje, omawia poznawcze i moralne walory utworu.

Omawia symbolikę utworu, nawiązuje do obyczajowości i tradycji narodowej, wskazuje na jej ciągłość i zmienność, wartości moralne i estetyczne.

Samodzielnie korzysta ze słownika poprawnej polszczyzny, słownika ortograficznego i wyrazów bliskoznacznych w celu bogacenia słownictwa i korekty własnych prac.

Dbą o estetykę pisma, poprawnie stosuje akapity i zachowuje właściwe marginesy.

Nauka o języku.

Tworzy zdania z orzeczeniem czasownikowym, imiennym i czasownikiem modalnym oraz z orzeczeniem wyrażonym frazeologizmem.

Określa funkcje stron czasownika, zasadę stosowania strony czynnej biernej.

Wskazuje różnice między czasownikiem przechodnim i nieprzechodnim.

Wyjaśnia na czym polega nieregularności odmiany czasownika, osobliwości w odmianie rzeczowników.

Stosuje odpowiednie stopnie przymiotnika ze względu na przekazywaną informację i intencję wypowiedzi.

Bez błędnie przeprowadza klasyfikację zaimków (ze względu na różne kryteria).

Poprawnie pisze zaimki złożone.

Określa funkcje pełnione w wypowiedziach przez partykuły i wykrzykniki.

Przeprowadza analizę składniową zdania pojedynczego na trudniejszych przykładach.

Omawia znaczenie okoliczników, ich funkcje składniowe, sposoby wyrażania, związek z wyrazem określanym.

Stosuje podmiot w mianowniku, dopełniaczu, domyślny, szeregowy.

Określa funkcje wyrazów stojących poza związkami zdania.

Rozpoznaje zdania okolicznikowe i ich rodzaje.

Wskazuje różnice między rodzajami zdań podrzędnych.

Przedstawia budowę zdania złożonego na wykresie, nazywa zdania składowe.

Dokonuje analizy słotwórczej wyrazu, tworzy rodzinę wyrazów.

Określa ekspresywne i znaczeniowe funkcje formantów.

Poprawnie pisze skróty i skrótowce.

Określa cechy głosek.

Wskazuje i nazywa zjawiska fonetyczne (uproszczenia, upodobnienia pod względem dźwięczności).

OCENA DOBRA

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który opanował wiedzę i umiejętności przewidziane podstawą programową.

Kształcenie językowe i literackie

Podjmuje próby wypowiedzania się w formach trudniejszych niż określone podstawą programową (np. sprawozdanie – recenzja, opis sytuacji, charakterystyka porównawcza).

Określa i ocenia postawy bohaterów ze względu na ich stosunek do pojęć: szczęście, miłość, wierność, wiara w Boga i ideały.

Dobiera odpowiednie fragmenty tekstu w celu wspierania swoich sądów.

Umieszcza poznane teksty we właściwych ramach chronologicznych.

Wskazuje dobrą znajomość treści omawianych lektur, omawia elementy świata przedstawianego utworu – wskazuje wątki, bohaterów i ich powiązania, akcję.

Wymienia rodzaje i gatunki literackie, określa ich cechy.

Zna terminy literackie.

Poprawnie zapisuje dialog, wzbogaca prace o elementy opisów.
Sporządza notatki i sprawnie posługuje się nimi w czasie lekcji.

Wskazuje w utworze poznane środki artystyczne, określa ich funkcje w utworze.

Nauka o języku

Określa funkcje składniowe rzeczownika – odmienia przez przypadki, liczby – poprawnie zapisuje osobliwe formy rzeczownika.

Potrafi odróżnić formy osobowe i nieosobowe czasownika.

Określa rolę imiesłowów w zdaniu.

Poprawnie stosuje nieregularne formy czasownika.

Odróżnia nieodmienne części mowy – nazywa rodzaje partykuł, wykrzykników.

Pisze poprawnie partykuły z różnymi częściami mowy.

Przeprowadza analizę składniową zdania pojedynczego rozwiniętego.

Potrafi nazwać rodzaje zdań podrzędnie i współrzędnie złożonych.

Poprawnie pisze wyrażenia przyimkowe.

Dostrzega celowość użycia wykrzyknika w wypowiedzi ustnej i pisemnej.

Dokonuje analizy słotwórczej wyrazu, wykonuje wykres rodziny wyrazów.

Określa podstawowe funkcje formantów.

Wyjaśnia skrót, zna ich pisownię.

Określa cechy głosek.

Wskazuje upodobnienia pod względem dźwięczności i uproszczenia grup spółgłoskowych.

OCENA DOSTATECZNA

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który posiadał wiadomości i umiejętności stosunkowo łatwe do opanowania, użyteczne w życiu codziennym i absolutnie niezbędne do kontynuowania nauki na wyższym szczeblu.

Kształcenie językowe i literackie.

Przedstawia treść utworu na podstawie cichego czytania tekstu, określa akcję i jej przebieg, wskazuje monologi i dialogi, rozumie motywy postępowania bohaterów.

Zna pojęcia: dramat, fraszka, satyra, powieść historyczna; poprawnie posługuje się nimi w wypowiedziach.

Poprawnie redaguje charakterystykę postaci, opowiadanie, opis, streszczenie, sprawozdanie z lektury.

Samodzielnie posługuje się poznanymi słownikami.

Zna i stosuje w stopniu przynajmniej dostatecznym zasady ortografii, interpunkcji.

Fleksja i składnia

Odróżnia imiesłów od innych form czasownika, rozróżnia imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe.

Tworzy różne strony czasowników.

Określa funkcje składniowe znanych części mowy.

Rozróżnia okoliczniki, potrafi określić sposób ich wyrażania.

Pisze w miarę poprawnie partykuły „nie” i „by” z czasownikami.

Wyróżnia w zdaniu rzeczownik, określa jego formę fleksyjną, funkcję składniową, łączy w związki składniowe z innymi wyrazami.

Wyszukuje w zdaniu przymiotniki podlegające stopniowaniu i stopniuje je, określa funkcję w zdaniu.

Rozróżnia zaimki.

Rozpoznaje partykuły.

Uzupełnia zdania wykrzyknikami.

Na łatwych przykładach przeprowadza analizę zdania pojedynczego, wyodrębnia zespoły składniowe, sporządza wykres zdania.

Rozróżnia rodzaje okoliczników.

Rozpoznaje zdania złożone współrzędnie i podrzędnie.

Wyróżnia imiesłowowy równoważnik zdania.

Przy pomocy nauczyciela rysuje schemat składniowy zdania złożonego.

Na prostych przykładach wskazuje podstawę słowotwórczą i format.

Wykonuje mało skomplikowane wykresy rodziny wyrazów .

Wskazuje skróty i skrótowce.

Określa cechy głosek.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, którego wiedza i umiejętności pozwalają na samodzielne lub przy pomocy nauczyciela wykonanie zadań o niewielkim stopniu trudności.

Kształcenie językowe i literackie.

Jego technika czytania i zrozumienia tekstu literackiego daje możliwość samodzielnego przekazania opowiadania odtwórczego.

Potrafi odróżnić w utworze fikcję, fakt, autentyzm.

W stopniu zadowalającym pracuje z książką: zaznacza fragmenty, rozumie je, wyciąga z nich proste wnioski.

Określa najważniejsze cechy powieści: akcję, wątki, bohaterów, temat.

Potrafi 2 – 3 zdaniami ocenić bohatera.

Odróżnia epikę, lirykę i dramat.

Umie w katalogu alfabetycznym i rzeczowym znaleźć odpowiednią informację biograficzną, a we wskazanym słowniku podane hasło.

W prostych przykładach wskazuje: apostrofę, porównanie, przenośnię, epitet, rymy, pytania retoryczne.

Rozumie pojęcia: archaizm, podmiot liryczny, obyczaj, adaptacje, opera, środki masowego przekazu.

Samodzielnie pisze plan ramowy i szczegółowy, charakterystykę bohatera, opowiadanie, list, streszczenie, porządek zebrania.

W miarę poprawnie wygłasza z pamięci utwory poetyckie lub fragmenty prozy.

W wypowiedziach pisemnych popełniane błędy językowe, stylistyczne, logiczne, ortograficzne nie przekreślają całkowicie wartości pracy i wysiłku, jaki włożył w ich pisanie.

Nauka o języku

Rozpoznaje odmienne i nieodmienne części mowy.

Poprawnie stosuje w zdaniu skrócone formy zaimków.

Odmienia czasownik przez osobę, liczbę, rodzaj, tryby.

Wskazuje w prostych przykładach imiesłów (bez określenia jego nazwy).

Odmienia rzeczownik, przymiotnik i łatwe przykłady liczebnika.

Samodzielnie podaje 1 -2 przykłady osobliwości w odmianie rzeczownika.

Wyodrębnia w zdaniu podmiot, orzeczenie, wskazuje ich określenia (bez nazywania).

Rozróżnia zdanie pojedyncze i złożone, równoważnik zdania, zdanie pytające, wykrzyknikowe, oznajmujące.

Na prostych przykładach rozróżnia zdania współrzędnie złożone i podrzędnie złożone.

Wykonuje wykres prostego zdania złożonego.

Wskazuje wyraz podstawowy i pochodny.

Tworzy rodzinę wyrazów.

Odróżnia samogłoski od spółgłosek.

OCENA NIEDOSTATECZNA

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, którego wiedza i umiejętności wykluczają samodzielne lub przy pomocy nauczyciela wykonania zadań o elementarnym stopniu trudności.

Uczeń nie zdobył podstawowych wiadomości i umiejętności niezbędnych do dalszego kształcenia. Nie interesuje się procesem dydaktycznym, nie uczestniczy w lekcji, jak również nie odrabia zadanych prac i lekceważy podstawowe obowiązki szkolne.

Kształcenie językowe i literackie

Uczeń nie opanował techniki głośnego i cichego czytania tekstu w stopniu zadowalającym, ma trudności ze zrozumieniem lektury.

Nie potrafi pracować z książką.

Nie opanował w stopniu zadowalającym wiadomości dotyczących rodzajów i gatunków literackich.

Nie zna podstawowych cech powieści.

Nie potrafi dokonywać analizy utworu literackiego.

Nie rozróżnia podstawowych środków artystycznego obrazowania.

Nie potrafi formułować dłuższych form wypowiedzi pisemnej (opowiadanie, opis, charakterystyka, streszczenie, list).

Ma słaby zakres słownictwa, błędnie redaguje swoje wypowiedzi pod względem językowym.

W wypowiedziach pisemnych nie przestrzega zasad ortograficznych, interpunkcyjnych, językowo – logicznych i stylistycznych.

Nauka o języku Ma kłopoty z rozpoznawaniem odmiennych i nieodmiennych części mowy.

Popęłnia rażące błędy w odmianie czasownika, rzeczownika, przymiotnika, liczebnika.

Nie zna osobliwości w odmianie rzeczownika.

Nie potrafi wskazać w zdaniu części zdania.

Ma kłopoty z rozróżnianiem zdania pojedynczego, zdania złożonego, równoważnika zdania.

Nie potrafi rozróżniać zdań współrzędnie i podrzędnie złożonych.

Nie odróżnia wyrazu podstawowego od pochodnego.

Nie umie utworzyć wyrazów pokrewnych.

Nie rozróżnia litery, samogłoski i spółgłoski.

Opracował zespół nauczycieli języka polskiego.